JYVÄSKYLÄ

Kuvat: Eija Syrjälä

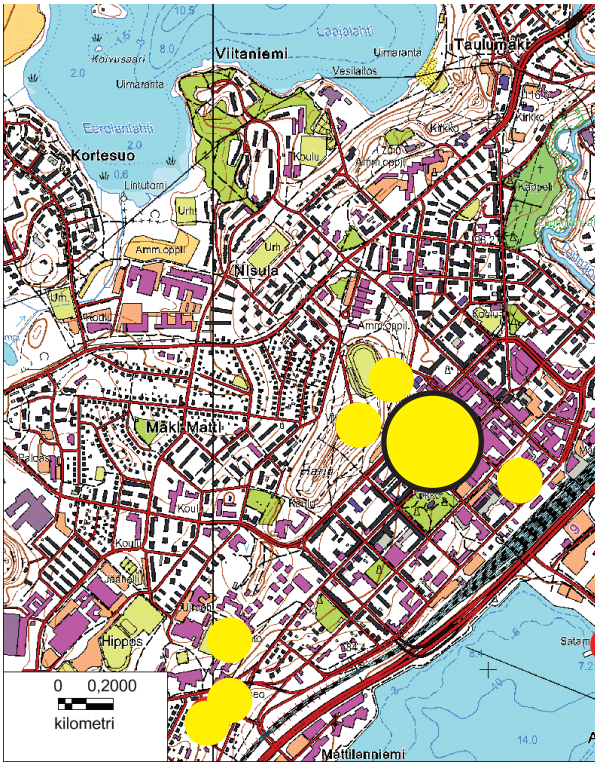

© MML, sisältää Maanmittauslaitoksen 1:20 000 10/2011 aineistoa
Syvyyskartta © Liikennevirasto 2012, lupa nro 3610/1024/2012

JYVÄSKYLÄN KAUPPATORI

Opetuskäyttö

Kaavoitus, arkkitehtuuri, toriperinne, kuvataiteet, veistokset, kaupankäynti ja merkitys maalaisille.

Kuvaus

Jyväskylän kauppatori sijaitsee keskustan ns. Yläkaupungilla Väinönkadun ja Yliopistonkadun kulmassa. Kauppatori on avoinna ympäri vuoden.

Kaupunki perustettiin vuonna 1837. Saksalainen arkkitehti C. L. Engel laati asemakaavan nykyisen keskustan ruutukaava-alueelle. Nykyinen Jyväskylän kauppatori oli alunperin Hevostoriksi kutsuttu hiekkakenttä. 1920-luvulla kenttä kivettiin, ja 1980-luvun lopussa torin alle rakennettiin pysäköintitila. Vuodesta 1989 toria on hallinnut "Torikunkku", lähes 12 metriä korkea obeliskimainen patsas, joka on taidemaalari-kuvanveistäjä Veikko Hirvimäen käsialaa. Nelimetrinen obeliski on punagraniittia, jalusta Jyväskylän mustaa dioriittia. Torikuninkaan esikuvana on Jyväskylässä elänyt merimies Otto Toivanen (1892-1962), jonka Tyynenmeren Tongasaarten kuningastarina on tallennettu Jyväskylän taidemuseon sivuilla.

Jyväskylän kauppatori päätettiin siirtää nykyiselle paikalleen vuonna 1926, mutta kiveys valmistui vasta 1930-1931, jolloin myös toiminta käynnistyi. Kaupungin perustamisesta lähtien torin paikka oli aukiolla, jota rajasivat Kauppakatu, Suuri pitkäkatu sekä Itäinen ja Läntinen torikatu (nykyisin Kauppa-, Gummeruksen-, Vapauden- ja Kilpisenkatu). 1870-luvun lopussa päätettiin rakentaa kaupungin uusi kirkko torille. Tämä vei tilaa kaupankäynniltä, ja kun toisaalta kirkon vieressä torilla pidettävät markkinat herättivät pahennusta, päädyttiin vähitellen kauppatorin siirtämiseen kauemmaksi ja kirkon ympäristön rauhoittamiseen puistoksi. Keskustan kartta.

Torit ovat tärkeitä kauppa-, markkina- ja kokoontumispaikkoja. Ennen maakaupan vapautumista 1859 kaikki kaupankäynti markkinoita lukuun ottamatta oli kielletty maaseudulla. Jyväskylä sai pitää kahdet markkinat vuodessa, syys- ja talvimarkkinat. Kuvaus torielämästä on tallennettu avoimen museon sivuille. Nykyisen torimyynnin periaatteet selviävät torijärjestyksestä.

Sodanjälkeisen Suomen yleislakkoon, joka alkoi 1.3.1956, osallistui 450 000 työntekijää. Jyväskylän vanhalla kauppatorilla järjestettiin yleislakon aikana joukkokokous. Vuoden 1906 Ateenan kisojen kultamitalisti junailija Verner Järvinen Jyväskylästä harjoitteli kiekonheittoa hevostorin hiekkakentällä.

Opasteet ja palvelut

Kauppatori sijaitsee ydinkeskustan tuntumassa osoitteessa Yliopistonkatu 15. Toriaika on kesäaikana 15.5.-31.8. ma-pe klo 7.00-15.00 ja la 7.00-14.00, muutoin 7.00-14.00. Kaupungin muita toreja ovat mm. Oikokadun, Kuokkalan, Sepänaukion, Palokan, Säynätsalon ja Tikkakosken torit.

Lähteet

Jyväskylän kaupunki> Yhdyskuntapalvelut> Kaupungin torit
Torijärjestys
Torikunkku ja Otto Veijasen tarina
Keski-Suomen museo
Brummer, O.J.: Jyväskylän kaupungin historia vv. 1837-1912. Jyväskylä 1916.
Tommila, Päiviö: Jyväskylän kaupungin historia 1837-1965, osa 1. Jyväskylä 1972.

© Piispalan nuorisokeskus, Eija Syrjälä ja Jao, Jämsän ammattiopisto